

Handläggare
Martha Anderstedt
Telefon: 08-50812480

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
17 oktober 2024

Remiss av Motion om ett språklyft inom äldreomsorgen, KS 2024/158

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr. KS 2024/158

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått en motion ställd av Linnea Vinge (SD) och Liliane Åkerlund (SD) om ett språklyft inom äldreomsorgen. Motionärerna skriver att det ska vara en rättighet att kunna bli förstådd av personalen inom äldreomsorgen samt att många medarbetare idag har allt för bristande kunskaper i svenska, vilket riskerar att skapa otrygghet för brukaren. Motionärerna skriver att äldreomsorgens medarbetare bör bli fler och mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska och att staden behöver intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen. Motionärerna anser även att staden bör stärka rekryteringskraven med språktest för att validera individernas språkkunskaper i svenska.

Förvaltningen instämmer med motionärerna att det är viktigt att våra äldre ska kunna förstå och bli förstådda av personalen som arbetar inom äldreomsorgen. I Stockholms stads budget för 2024 betonas vikten av att äldreomsorgens medarbetare ska ha goda språkkunskaper. För att kunna möta dagens och framtidens behov av en kvalificerad äldreomsorg arbetar förvaltningen systematiskt med att säkra insatser för kontinuerlig och ökad kompetensutveckling av redan anställda medarbetare och för att rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Under 2024 genomför förvaltningen kompetenssatsningar bland annat inom områdena språk och kommunikation. Språktester är idag inte en del av förvaltningens rekryteringsprocess, istället säkerställs kandidaters kompetenser i relation till kravprofil genom ansökningshandlingar, intervju och referenstagning där brister i det svenska språket uppmärksammas även utan språktest.

Vård- och omsorgsarbetet är komplext och förvaltningen ser flera utmaningar och svårigheter i att konstruera och administrera ett språktest för att avgöra om medarbetaren har de färdigheter som krävs för att klara arbetet. Förvaltningen anser att ett språkstödande arbete och kontinuerliga kompetenshöjande insatser i den ordinarie verksamheten är att föredra framför språktest.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått en motion ställd av Linnea Vinge (SD) och Liliane Åkerlund (SD) om ett språklyft inom äldreomsorgen. Motionen har förutom till Södermalms stadsdelsnämnd remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, äldrenämnden, Järva stadsdelsnämnd och Kommunal Stockholm. Remisstiden sträcker sig till den 25 oktober 2024.

Ärendet

I motionen, författad av Linnea Vinge (SD) och Liliane Åkerlund (SD), anges att äldreomsorgen ska präglas av valfrihet men även säkerhet om att samtliga leverantörer uppfyller omfattande kvalitetskrav. De skriver vidare att det ska vara en rättighet att kunna bli förstodd av personalen och menar att många medarbetare inom äldreomsorgen idag har allt för bristande kunskaper i svenska, vilket riskerar att skapa otrygghet för brukaren.

Motionärerna skriver att äldreomsorgens medarbetare bör bli fler och mer kvalificerade med mycket goda språkkunskaper i svenska. Tills det uppnåtts bör det finnas personer med mycket goda språkkunskaper i svenska i alla arbetspass. För att uppnå detta behöver staden intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen med fokus på att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA1 och på sikt SVA2.

Utöver detta anser motionärerna att staden bör stärka rekryteringskraven med språktest för att validera individernas språkkunskaper i svenska. Mot bakgrund av ovanstående föreslår motionärerna att kommunfullmäktige beslutar att ge berörda nämnder i uppdrag:

1. Att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå SVA 1.
2. Att verka för att höja språkkraven i äldreomsorgen till SVA 2.
3. Att implementera språktest vid nyrekrytering av personal.

4. Att tills ovanstående uppnåtts verka för att det ska finnas personal med mycket goda språkkunskaper i svenska vid samtliga arbetspass.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsdelsdirektörens stab och kansli i samråd med avdelningen för äldreomsorg och HR-avdelningen. Ärendet har behandlats av förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 7 oktober 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer med motionärerna att det är viktigt att våra äldre ska kunna förstå och bli förstådda av personalen som arbetar inom äldreomsorgen. Arbete i vård och omsorg är komplext och krävande och för att klara alla moment krävs en god förmåga att kommunicera på svenska i tal och skrift, något som också framkommer i Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre.¹ De allmänna råden innehåller rekommendationer gällande de kunskaper som behövs för att arbeta som till exempel vårdbiträde eller undersköterska. Där anges bland andra kunskaper och förmågor att personalen ska kunna förstå, tala, läsa och skriva svenska, något som uppnås genom specifik utbildning på gymnasienivå eller motsvarande.

I Stockholms stads budget för 2024 betonas vikten av att äldreomsorgens medarbetare ska ha goda språkkunskaper. Förvaltningen arbetar systematiskt med att säkra insatser för kontinuerlig och ökad kompetensutveckling av redan anställda medarbetare och för att rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Detta för att kunna möta dagens och framtidens behov av en kvalificerad äldreomsorg. En del i detta är förvaltningens satsning på verksamhetsnära utbildningar som genomförs på plats i verksamheterna av bland andra förvaltningens vårdpedagog. De verksamhetsnära utbildningarna går under benämningen "Södermalmsmodellen" och innebär att medarbetarna får en verksamhetsanpassad internutbildning på plats i verksamheterna och som anpassas utifrån personalgruppens förförståelse för ämnet och språkliga kompetens. På så sätt ökar kvaliteten i vården och omsorgen för den enskilde. Under 2024 genomför förvaltningen kompetenssatsningar bland annat inom områdena språk och kommunikation.

Ett aktivt arbete pågår också med språk- och dokumentationsombud som en del av det dagliga arbetet inom äldreomsorgens

verksamheter. Under åren 2022-2023 genomfördes ett projekt med språklärare på plats i verksamheterna. Utöver detta finns förvaltningens kvalitets- och utvecklingsenhet på plats i verksamheterna där stöd- och anpassningar krävs. Flera verksamheter har även egna kvalitetsutvecklare som arbetar nära medarbetarna och stöttar i det dagliga arbetet. De äldre som har insatser från äldreomsorgen utgör inte en homogen grupp utan består av olika människor med olika kulturella bakgrunder och språk. Inom förvaltningens verksamheter finns personal med goda språkkunskaper, inte bara i svenska utan i flera av de språk som de äldre kommunicerar på.

Vad gäller nyrekrytering följer förvaltningen Stockholms stads riktlinjer för kompetensbaserad rekryteringsmetodik. Metodiken fokuserar på kandidaternas kompetens i förhållande till verksamhetens behov samt bidrar till att alla sökande behandlas likvärdigt och att ingen diskriminering förekommer. Språktester är idag inte en del av förvaltningens rekryteringsprocess, istället säkerställs kandidaters kompetenser i relation till kravprofil genom ansökningshandlingar, intervju och referenstagning där brister i det svenska språket uppmärksammas även utan språktest. Från och med den 1 juli 2023 är undersköterska en skyddad yrkestitel², vilket betyder att alla undersköterskor som förvaltningen anställer måste kunna uppvisa bevis från Socialstyrelsen om att de har rätt att kalla sig undersköterska och därmed har klarat utbildningskravet för att arbeta inom äldreomsorgen.

Äldreomsorgen står inför utmaningen att den äldre befolkningen ökar och det kommer att bli allt svårare att rekrytera och hitta tillräckligt många som vill arbeta inom äldreomsorgen framöver. Det i sin tur kommer att ställa än högre krav på förvaltningen som arbetsgivare att kompetensutveckla och stärka de medarbetare som anställs och som eventuellt inte har all kompetens från början. Allt för att säkerställa en äldreomsorg av hög kvalitet. Vård- och omsorgsarbetet är komplext och förvaltningen ser flera utmaningar och svårigheter i att konstruera och administrera ett språktest för att avgöra om medarbetaren har de färdigheter som krävs för att klara arbetet. Förvaltningen anser att ett språkstödande arbete och kontinuerliga kompetenshöjande insatser i den ordinarie verksamheten är att föredra framför språktest.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

² Socialstyrelsen. *Information om skyddad yrkestitel för undersköterskor*. (2024). <https://legitimation.socialstyrelsen.se/skyddad-yrkestitel-for-underskoterska/information-om-skyddad-yrkestitel/> (Hämtad 2024-09-11).

Jämställdhetsanalys

Fler kvinnor än män har insatser från äldreomsorgen och fler kvinnor än män arbetar också inom äldreomsorgen. Förvaltningens bedömning är dock att motionens förslag inte ger direkta eller indirekta konsekvenser för målgruppen beroende på om de är kvinnor eller män och därför genomförs inte någon vidare jämställdhetsanalys.

Barnrättsanalys

Förvaltningen uppfattar inte att förslagen i motionen ger direkta eller indirekta konsekvenser för barn. En vidare barnrättsanalys genomförs därför inte.

Expedieras till
Kommunstyrelsen

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Odini Nzeribe
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Motion av Linnea Vinge (SD) och Liliane Åkerlund (SD) om ett språklyft inom äldreomsorgen.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2024-09-19
Odini Nzeribe, Avdelningschef	2024-09-19